

به نام خدا

فارسی پنجم

کتاب کار و آزمون

میترا مهرورز
فهیمة ترکمن

مجموعه کتاب‌های کمک‌آموزشی سیاهرود

سرشناسه:	مهرورز، میترا، ۱۳۳۹
عنوان و نام پدیدآور:	فارسی پنجم دبستان - کتاب کار و آزمون
مشخصات نشر:	تهران: انتشارات سیاهرود، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۱۳۲ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی): ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۷-۱۵-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیبای مختصر
یادداشت:	این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شناسه افزوده:	ترکمن، فهیمه، ۱۳۵۳-
شماره کتابشناسی ملی:	۳۶۳۸۵۴۰

مجموعه کتاب های کمک آموزشی سیاهرود

فارسی پنجم دبستان - کتاب کار و آزمون

ناشر:	انتشارات سیاهرود.
مؤلف:	میترا مهرورز، فهیمه ترکمن.
تیراژ:	۱۰۰۰ نسخه.
تاریخ نشر:	چاپ اول پاییز ۱۳۹۳.
مدیر اجرایی:	رحمان تقوی ساروکلایی.
گرافیک:	گروه هنری سیاهرود.
لیتوگرافی و چاپ:	دیرین نگار.
قطع:	رحلی و ۱۳۲ صفحه.
آدرس دفتر مرکزی و فروش:	تهران / میدان انقلاب / ابتدای کارگر جنوبی / کوچه ی رشتچی / پلاک ۷ / واحد ۸
ارتباط با ما:	۶۶۹۰۶۷۴۹ / ۶۶۹۰۶۷۸۶
قیمت:	۱۲۰۰۰ تومان

کلیه ی حقوق این اثر (چاپ و اقتباس) برای انتشارات سیاهرود است و هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و انتشار و یا کپی بخش هایی از این کتاب را به هر صورت ندارد.

مزیت باسوادان بر بی‌سوادان همانند برتری زندگان بر مردگان است. (ارسطو)

از زمان پیدایش نظام آموزشی در ایران، از مکتب‌خانه گرفته تا کلاس‌های درس جدید، همواره یک چیز هدف کار بود: تربیت. و البته نمی‌توان از آگاهی گذشت؛ و این، چیزی است که انسان پیوسته در پی آن بوده و خصلتی است که او را از سایر موجودات جدا می‌سازد. چنین خصلتی نتیجه‌ی تلاش مغز انسان است که قدرتی افسانه‌ای به او می‌دهد و توان پردازش ریزترین تا بزرگ‌ترین مسائل را برای او ممکن می‌سازد. مغز با تمام توانایی‌هایش است که انسان را انسان ساخته و او را در درازنای تاریخ به اینجایی که هست رسانده و نظام‌هایی را ترتیب داده تا وی از رهگذر آن به تکاملی برسد که تا به حال رسیده. چنین انسانی با این موهبت الهی، همیشه در صدد دسته‌بندی امور و نظم‌بخشی پیرامون خود بوده و هست. این شد که روز و شب، راه خوراک، راه پوشاک، راه رفتار، کردار، اخلاق و سایر امور را دسته‌بندی کرد و نظام بخشید؛ از جمله آموزش را. چرا؟ چون دنیایی که انسان با آن روبه‌رو بوده و هست مدام در حال تبدیل و تبدل است؛ پس چرا او در فکر یافتن راهی برای رویارویی با این تغییر و بهره‌برداری بهینه از آن نباشد!

باری، با این اوصاف می‌توانیم تغییر را هم از ضروریات انسان بدانیم؛ و به یقین هماهنگی و سازگاری با این تغییر را هم جزء لاینفک آن قلمداد کنیم. و در این میان نظام‌های وابسته به این انسان دائماً در حال تغییر هم رو به تغییر نهاد تا بتواند نیازهای جدید او را پوشش دهد. از جمله‌ی این نظام‌ها، نظام آموزش است که چهره‌ها عوض کرده و به ضرورت دوره‌ها و متناسب با انسان‌ها و فرهنگ آن‌ها دگرگون شده‌است؛ که اگر نشود بی‌تردید از تأثیر می‌افتد. و قرعه‌ی این فال به نام کیست که تغییر را بیاموزد و بیاموزاند؟ جز معلم.

به همت کارساز بنده‌نواز و تلاش گروه مؤلفان، اولین مجموعه از کتاب‌های کمک آموزشی «سیاهرود» در دو بخش کتاب کار (فارسی، ریاضی و علوم) و کتاب آزمون ریاضی افتخار نشر یافت و به زیور طبع آراسته شد. کوشش ما این بود تا همگام با نیازهای جدید آموزشی و همراستا با تغییرات جدید کتاب‌های درسی، مجموعه‌ای در دسترس دانش‌آموزان آینده‌ساز ایران مرزو بوم قرار گیرد که بتواند فارغ از قیل و قال مدرسه، اندیشه‌ی خلاق را در آن‌ها به تحرک وادارد و به آن‌ها اجازه دهد قوه‌ی ادراک را تقویت کنند؛ و البته همیار آموزگاران شریف هم باشد.

بر این اساس از چندی پیش و با دعوت از معلمان زبده و کاردان، کتاب‌ها رصد شد و ساختاری تدوین گردید تا از رهگذر آن بتوان متناسب با توانایی دانش‌آموزان، کتاب‌هایی برای پوشش سطوح مختلف آموزشی تألیف شود. از این رو، در تمام کتاب‌ها می‌توانید فعالیت‌ها، تمرین‌ها و پرسش‌هایی برای سطوح مختلف ببابید و دغدغه‌ی نادیده گرفتن گروهی از دانش‌آموزان را از سر برهانید. باری، هر که باشیم، انسانیم و لاجرم متفاوت. هر که باشیم انسانیم و کنجکاو؛ و در تکاپوی دانستن. و این همان چیزی است که ما را بر آن می‌دارد تا در سیل انبوهی از کتاب‌های موجود متاعی ارائه کنیم که متفاوت باشد و محرک. نو باشد اما اصیل. امید که محقق شده‌باشد هدف ما این نیست که در همین نقطه متوقف بمانیم. گروه مؤلفین، مجموعه‌ای از کتاب‌ها با محوریت مطالعه‌ی آزاد و تفکر خلاق را نیز در دست تألیف و ترجمه دارد که به امید حق، عن‌قرب در اختیار شما بزرگواران قرار خواهد گرفت؛ باری، برگ سبزی ست تحفه‌ی درویش. و در پایان شکرانه‌ی این نعمت را به درگاه خدای به جای می‌آوریم و از او در ادامه‌ی راه مدد می‌جوییم که:

همتم بدرقه‌ی راه کن ای طایر قدس   که دراز است ره مقصد و من نویسم فرم

به امید روزگاری بهروز

محسن نوبخت

مدیر انتشارات سیاهرود

تابستان ۱۳۹۳

مقدمه مؤلفان

نقطه‌ی عطف تمنای یادگیری، تغییر است. در کشور عزیز ما ایران نیز تغییرات اساسی و قابل مشاهده‌ای با استقرار نظام ۳-۳-۶ در صحنه‌ی آموزش و پرورش رخ داده‌است. محتوای کتب درسی با توجه به نیازهای دانش‌آموزان، توسط متخصصان و کارشناسان آموزشی در حال برنامه‌ریزی و تغییر است. در این تغییر «یادگیری، تدریس، ارزشیابی و بازنگری» در برنامه‌های درسی کاملاً متحول شده‌است و همه‌جا دانش‌آموز به عنوان محور و کانون کسب مهارت‌های پایه، تفکر عملکردی و خودیادگیری قرار گرفته‌است و نظام آموزشی با کارشناسانش بستری پویا و خودشکوفا را برای او به ارمغان آورده‌است.

ما جمعی از معلمان و علاقه‌مندان مشتاق در امر آموزش به دعوت انتشارات «سیاه‌رود» بر آن شدیم تا با استفاده از تجارب و آموخته‌های خود و متناسب با رویکردهای کیفی-کمی به تألیف مجموعه کمک آموزشی در دوره‌ی ابتدایی پردازیم و از این جهت با افق روشن تغییرات مثبت پرورش آینده‌سازان میهن عزیزمان همگام باشیم. انتشارات سیاه‌رود هم در همراهی با رویکرد جدید در زمینه‌ی کتب کمک آموزشی پس از بررسی و نیازسنجی در سطح مدارس شهر تهران و شهرستان‌های استان تهران و با استفاده از نظرات آموزگاران و حتی والدین در مناطق مختلف آموزش و پرورش طرح چنین کاری را پی‌ریخت. ما مدعی تفاوت هستیم؛ هم توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان و هم ارائه‌ی کتابی متفاوت. از جمله می‌توانیم ویژگی‌های کلی زیر را برشمیریم:

۱- با توجه به حساسیت ویژه والدین به وضعیت درسی فرزندان خود و نیز میزان فعالیت و درگیری اولیاء در تأمین معاش و بالطبع کمبود وقت کافی و عدم فرصت مناسب در جهت صرف وقت و بدل توجه به آموزش و رفع مشکلات درسی فرزندان خود، ضرورت تألیف کتبی که بتوانند این محدودیت را برطرف نمایند نمایان می‌گردد.

۲- نکته‌ی دیگری که در تألیف این دست کتب منظور گردیده بسط و گسترش مطالبی است که به جهت محدودیت کتب درسی، کمبود وقت کلاس و دیگر عوامل پرداخت مشروح و مفصل به آن‌ها عملاً مقدور نمی‌باشد.

۳- از آنجا که بیشتر اولیای دانش‌آموزان تعلیم‌یافته‌ی نظام قدیم آموزشی بودند و با رویکردهای جدید آموزشی آشنایی کمتری دارند؛ مجموعه کتب حاضر، ایشان را یاری می‌نماید که بتوانند در آن دسته از تمرین‌هایی که دانش‌آموزان به یاری ایشان نیاز پیدا می‌کند ورود پیدا کرده و آنان را راهنمایی کنند.

۴- این کتاب با پیش‌بینی فعالیت‌های گروهی در کلاس، بحث و گفتگو با دوستان، ارائه‌ی نظرات خویش و شنیدن نظرات دیگران زمینه‌ی دستیابی به اهداف فعالیت‌های گروهی از جمله گوش‌دادن، دقت و تمرکز در سخن گوینده درک متن و دریافت پیام، بررسی و اظهار نظر درباره‌ی شنیده‌ها، سخن گفتن و به کارگیری اندیشه قبل از سخن گفتن، سخن گفتن در برابر جمع، انسجام در رساندن پیام و توانایی حرکت در بحث گروهی را فراهم آورده است.

۵- در خلال تکالیف ارائه شده در این کتاب فعالیت‌هایی که با خواندن ارتباط می‌یابند اهدافی از قبیل تمرکز و دقت در نوشتن درک نوشته و دریافت پیام اصلی آن، گسترش دایره‌ی دید در خواندن و دیگر اهداف مد نظر قرار داده شده.

برای نیل به این اهداف، مجموعه کتاب‌های فارسی بخش‌های کاربردی و متنوعی را در خود دارد:

۱- اهداف کلی: همان هدف مهم آموزش درس است که با ارائه‌ی فعالیت‌های متنوع تحقق می‌پذیرد.

۲- زیر ذره‌بین: بسط و توسعه‌ی نکات دستوری، نگارشی و... است که در کتاب درسی به اختصار بیان شده.

۳- بیشتر بدانیم: آرایه‌ی اطلاعات دستوری، نگارشی و... می‌باشد که در کتاب توضیحی در این باره داده شده است. و هدف آن خودآموزی و رفع اشکالات اجتماعی و دستیابی دانش‌آموز به اطلاعات بیشتر می‌باشد.

۴- فعالیت‌ها: که به ترتیب عبارتند از:

۱-۴- املاء و واژه‌آموزی: که هدف آن یادگیری املائی صحیح کلمات، تقویت خوب شنیدن و خوب دیدن به عنوان مقدمه‌ی ورود به عرصه‌ی نوشتار است.

۲-۴- نگارش و گوش کردن و نوشتن: اینگونه فعالیت‌ها ابتدا با کلمه شروع شده و سپس به عبارت و جمله و بند در پایان نگارش متن می‌انجامد. استفاده از علامت‌های نشانه‌گذاری و مهارت‌های نگارشی در قلمرو فعالیت‌های دست‌ورزی قرار گرفته و آنچه ذهن پرورده بود اکنون باید روی کاغذ بیاورد.

۳-۴- درک متن: این فعالیت در راستای اهدافی چون اندیشیدن، پرورش مهارت‌های زبانی و خوب دید و خوب خواندن و خوب شنیدن و رسیدن به عمق و ژرفای مطلب و پرهیز از سطحی‌نگری می‌باشد.

۴-۴- تحقیق و پژوهش: آنچه در این فعالیت مدنظر قرار گرفته پرورش دانش آموزانی محقق، پژوهشگر و کنجکاو است که از همه‌ی امکانات موجود برای دستیابی به پاسخ بهره می‌جویند و در خلال این فعالیت کار گروهی، گفت‌وگو و بهره‌مندی از رأی و نظر دوستان و اولیاء و مقابل با اطرافیان منظور گردید.

۵-۴- هنر و سرگرمی: این دو فعالیت با مدنظر قرار دادن تمامی موارد فوق، شادی و سرگرمی دانش آموزان را به دنبال داشته و چون متناسب با محتوای درس تنظیم گردیده یادگیری مطالب پیشین را تسریع، تسهیل و تثبیت می‌کند.

۵- آزمون پایان فصل: در پایان هر فصل با توجه به محتوای آن فصل پرسش‌هایی طرح گردیده و هدف آن ارزیابی یادگیری و عملکرد دانش آموزان و آموزگار و ارائه‌ی بازخورد به اولیاء می‌باشد.

۶- آزمون پایانی: در پایان هر نیم ترم (نیم ترم اول، نیم ترم دوم) آزمونی طراحی گردیده و در طرح آن سعی بر آن شده که از تمامی مطالب آموخته‌شده هر چند مختصر، ارزیابی به عمل آید و در پایان آزمون جدولی متناسب با تعداد پرسش‌ها و اهداف آن‌ها تعبیه گردید؛ که عملکرد دانش آموزان را به طور دقیق مورد ارزیابی قرار دهد؛ بر این اساس و به راحتی می‌توان به نقاط قوت و ضعف دانش آموز دست یافت و جهت رفع آن اقدام نمود.

۷- آزمون‌های تستی: در پایان کتاب و متناسب با هر ماه، آزمون‌های چهارگزینه‌ای برای پایه‌های چهارم و ششم در نظر گرفته شده‌است. بی‌شک ما مدعی این نیستیم که کتاب حاضر بی‌نقص و عاری از خطا است اما می‌توانیم بگوییم که تلاش خود را برای رسیدن به این منظور به کار گرفته‌ایم. بنابراین، به گرمی و لطف منتظر دیدگاه‌های کارشناسی دوستان، همراهان، معلمان عزیز، اولیای گرامی و نیز دانش آموزان خوبمان هستیم.

در پایان و طبق رسم مألوف، فرض می‌دانیم از آقای دکتر نوبخت مدیرمسئول و آقای تقوی مدیر اجرایی نشر سیاه‌رود و سایر دوستان که ما را در نگارش و تألیف این مجموعه همراهی کردند کمال تشکر را ابراز داریم؛ که بی‌شک زحمات‌های زیادی را در راستای ارائه‌ی کتابی متناسب با دیدگاه‌های آموزشی ایران اسلامی به عهده گرفتند. این مشقی است در محضر اساتید؛ حال تا چه قبول افتد و چه در نظر آید. امید می‌رود در آینده بتوانیم راهگشای آموزش نوگلان وطن عزیزمان باشیم.

گروه مؤلفان

با ما در ارتباط باشید

تابستان ۱۳۹۳

siahroudpub.ir

siahroud@gmail.com

۷	۸	درس اول / الهی	فصل اول
	۱۳	درس دوم / دوست صمیمی دانا	
	۱۷	درس سوم / کتاب مرجع	
۲۱	۲۲	درس چهارم / سرودی برای پاکی	فصل دوم
	۲۶	درس پنجم / شجاعت	
۳۰		درس ششم / درس آزاد	فصل سوم
	۳۱	درس هفتم / اینگونه باشیم	
	۳۴	درس هشتم / خدمت به مردم عبادت است	
	۳۸	درس نهم / تو نیکی می‌کن و در دجله انداز	
۴۲	۴۳	درس دهم / داستان یک بیمارستان	فصل چهارم
	۴۷	درس یازدهم / رایانه	
	۵۲	درس دوازدهم / دو ستاره درخشان	فصل پنجم
۵۶	۵۷	درس سیزدهم / روزی که باران می‌بارید	
	۶۱	درس چهاردهم / طوفان نوح (ع)	فصل ششم
۶۵	۶۶	درس پانزدهم / سرود ملی	
	۶۹	درس شانزدهم / آریو برزن	فصل هفتم
۷۳	۷۴	درس هفدهم / صدای پای بهار	
	۷۸	درس هجدهم / اگر طبیعت زیبای ایران نباشد	فصل هشتم
۸۲	۸۳	درس نوزدهم / حافظ	
	۸۷	درس بیستم / نگارگر	
		درس بیست و یک / آزاد	
	۹۱	درس بیست و دوم / گل‌هایی از گلزار ادب	
	۹۵	آزمون	